

Tunnetaitoja luonnossa

Käpykamun
matkassa!

Tunnetaitoja luonnossa –materiaali on suunnattu osaksi 3-5-vuotiaiden tunnetaitokasvatusta.

Materiaalin avulla on mahdollista lisätä varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamista luonnossa toteutettavista tunnetaitotuokioista ja materiaalin tavoitteena on kannustaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia laajentamaan lasten oppimisympäristöä. Materiaali on sovellettavissa myös muuhun lasten kanssa tehtävään työhön.

Tunnetaitoja luonnossa –materiaalissa seikkaileva Käpykamu innostaa lapsia ja varhaiskasvattajia siirtymään päiväkodin lähiluontoon. Materiaali koostuu neljästä eri tunnetaitotuokiosta ja tuokiossa käytettävistä materiaaleista.

Materiaali on toteutettu yhteistyössä Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa ja se on osa opinnäytetyötä ”Tunnetaitoja luonnossa Käpykamun kanssa - Materiaali varhaiskasvatusikäisten lasten tunnetaitokasvatukseen”.

Kiitos Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatus ja erityisesti Käpykamun kanssa seikkailleet lapset!

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Yhteistyössä Hyvinkään kaupungin kanssa
Helsingissä 2022

Materiaalin ovat ideoineet ja suunnitelleet
Tiia Leino, Jemina Lintinen & Vilma Myllymäki
Kuvitus © Jemina Lintinen

Diak

Hei! Olen Käpykamu,
kavereiden kesken
Kamu. Kiva, että olet
tullut seikkailemaan
kanssani!

Tässä on Käpykamu, tunteiden mestari.
Käpykamu auttaa sinua tunnistamaan ja
nimeämään tunteita. Tervetuloa etsimään ja
tutkimaan tunteita Käpykamun kanssa! ³

Käpykamun symbolit

Tuokio 1: Tutustutaan Käpykamuun

Tuokio 2: Etsitään ja tutkitaan tunteita

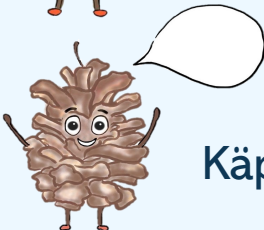
Tuokio 3: Käpykamun ilot ja surut

Tuokio 4: Käpykamun kiukku

Käpykamun extra

Käpykamun vinkki

Tuokioiden alku- ja loppuloru

Alkuloru

”Käpykamu, Käpykamu,

Missä olet Käpykamu?

Tunteita etsitään,

Tule kanssamme leikkimään. ”

Loppuloru

”Heippa hei Käpykamu pian taas tavataan,

ja yhdessä tunteita tutkitaan. ”

Tuokio 1: Tutustutaan Käpykamuun

Sisältö: Käpykamun askartelu ja Käpykamuun tutustuminen.

Kesto: Askartelun kesto noin 20 minuuttia.
Käpykamun lorujen opettelu noin 10 minuuttia.

Esivalmistelut: Askartele itsellesi Käpykamu, joko kävystä esimerkkikuva sivulla 18 tai voit tulostaa valmiin Käpykamun sivulta 19. Tarvitset lasten kanssa askarteluun käpyjä, askartelusilmiä, maalia, siveltimet ja kuumaliimaa.

1) Käpykamuun tutustuminen

Esittele lapsille tulostettu tai itse askarreltu Käpykamu-hahmo. Kerro, että Käpykamu on tunteiden mestari ja hän auttaa lasta tunnistamaan eri tunteita. Voit näyttää ja lukea lapsille sivulla 3 olevan esittelyn Käpykamusta.

2) Opetelkaa Käpykamun aloitusloru

Kerro lapsille, että Käpykamu on esimerkiksi nukkumassa/leikkimässä/seikkailemassa ja hänet täytyy kutsua lorun avulla tapaamaan lapsia. Alkulorun löydät materiaalin sivulta 5.

Keksikää yhdessä lasten kanssa liikkeit Käpykamun loruihin!

3) Käpykamu –askartelu

Aloita askartelu jakamalla lapsille kävyt. Lapset saavat itse valita, minkä väriseksi kävyn haluavat maalata. Maalaamisen jälkeen pyydä lasta osoittamaan, mihin kohtaan silmät liimataan. Anna kuumaliiman kuivua. Kävyt kannattaa askartelun jälkeen säilyttää aina lasten saatavilla, jotta lapset voivat käydä kertomassa kävyille tunteistaan, joita he eivät välttämättä osaa sanoittaa aikuiselle.

4) Opetelkaa Käpykamun loppuloru

Kerääntykää lasten kanssa yhteen esimerkiksi piiriin. Kerro, että Käpykamu on väsynyt ja haluaa käydä nukkumaan. Harjoitelkaa yhdessä Käpykamun loppuloru, joka löytyy materiaalin sivulta 5.

Tuokio 2: Etsitään ja tutkitaan tunteita

Sisältö: Tutustuminen ilon, surun ja vihan/kiukun tunteisiin.

Kesto: 20 minuuttia

Esivalmistelut: Tulosta, leikkaa ja laminoi sivuilta 14-17 löytyvät tunnetaitokortit.

Sijainti: Tuokion voi pitää useissa eri ympäristöissä esimerkiksi leikkipuistossa tai metsässä.

1) Käpykamun aloitusloru

Kerro, että näit Käpykamun juuri äsken täällä. Kutsuaksenne Käpykamun luoksenne, lausukaa yhdessä Käpykamun aloitusloru.

2) Etsitään tunteita

Piilota Käpykamun –tunnetaitokortit luontoon. Voit käydä piilottamassa kortit etukäteen tai pyytää lapsia sulkemaan silmät tässä vaiheessa. Lapset etsivät kortit ja tuovat ne tuokion ohjaajalle. Etsimisen jälkeen käydään läpi kolme tunnetta: ilo, suru ja viha/kiukku.

3) Tutkitaan tunteita

Esittele lapsille tunnetaitokortit. Keskustele näistä kolmesta tunteesta lasten kanssa apukysymysten avulla: **Mikä tunne kortissa esiintyy? Missä tämä tunne sinulla tuntuu? Milloin sinusta on tuntunut tältä?**

4) Liikutaan tunteella

Näytä lapsille vuorollaan yhtä korttia. Ohjeista lapsia liikkumaan ympäriinsä kuvan osoittaman tunteen mukaan, esimerkiksi vihaisena tömistellen tai iloisena pomppien. Osallistu ja innosta lapsia liikkumaan omien esimerkkiesi avulla!

5) Käpykamun loppuloru

Kerääntykää lasten kanssa piiriin. Kerro, kuinka Käpykamu on väsynyt ja haluaa mennä nukkumaan. Vie itse tai pyydä joku lapsista viemään Käpykamu esimerkiksi puunjuurelle nukkumaan. Lopuksi lausukaa yhdessä Käpykamun loppuloru.

Tunnepantomiimi

Näytä lapselle yhtä tunnetaitokorttia ja kerro, että lapsen tehtävänä on esittää kuvassa olevaa tunnetta. Muut lapset yrittävät esityksen avulla arvata, mitä tunnetta lapsi esittää.

Etsi pari

Tulosta, leikkaa ja laminoi toiset tunnetaitokortit. Ohjaaja jakaa jokaiselle lapselle yhden kortin niin, etteivät he näe toistensa kortteja. Lapset lähtevät kävelemään kortin esittämän tunteen mukaisesti. Leikin tarkoituksena on löytää samalla tunteella kulkeva kaveri.

Tuokio 3: Käpykamun ilot ja surut

Sisältö: Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen.

Kesto: 20 minuuttia

Esivalmistelut: Tulosta, leikkaa ja laminoi sivuilta 20-23 löytyvät Käpy-hahmot. Liimaa hahmon taakse jokin tikku esimerkiksi kynä. Tulosta Käpykamun pöytäteatterin sanat sivulta 24.

Sijainti: Tuokion sijainniksi sopii esimerkiksi metsä tai urheilukenttä.

1) Käpykamun aloitusloru

Kerro, että näit Käpykamun juuri äsken täällä.

Kutsuaksenne Käpykamun luokseen, lausukaa yhdessä Käpykamun aloitusloru.

2) Käpykamun pöytäteatteri

Pöytäteatteria varten tarvitset kolme eri käpy-hahmoa.

Pöytäteatterin vuorosanat löytyvät sivulta 23. Esiytyksen jälkeen kysy lapsilta seuraavat kysymykset: **Mitä tarinassa tapahtui? Miksi Käpykamu tuli surulliseksi? Miten riita ratkaistiin? Mikä teki Käpykamun iloiseksi?**

3) Ilo ja suru –hippa

Hipassa on yksi kiinniottaja ja yksi pelastaja. Kiinniottajaa kutsutaan suruksi ja pelastajaa kutsutaan iloksi. Kun kiinniottaja ottaa pelaajan kiinni, kiinniotetun tulee näyttää surulliselta. Pelastajan, eli ilon, tehtävänä on käydä pelastamassa kiinniotetut pelaajat. Ilon pelastaessa pelaaja muuttuu iloiseksi. Käyttäkää tarvittaessa eri värisiä hippamerkkejä, jotta lasten on helpompi muista kuka on hippa ja kuka on pelastaja. Hippaa voi muokata lasten ikätasolle sopivalla tavalla esimerkiksi yksinkertaistamalla sääntöjä.

4) Käpykamun loppuloru

Kerääntykää lasten kanssa piiriin. Kerro, kuinka Käpykamu on väsynyt ja haluaa mennä nukkumaan. Vie itse tai pyydä joku lapsista viemään Käpykamu esimerkiksi puunjuurelle nukkumaan. Lopuksi lausukaa yhdessä Käpykamun loppuloru.

Ilo – Suru – Kiukku

Laita paikkamerkit kolmeen eri kohtaan. Yksi merkki on ilo, toinen suru ja kolmas kiukku. Huuda vuorotellen näitä kolmea eri tunnetta. Jokaisen tunteen kohdalla lasten tulee juosta tunteen mukaisella tavalla oikealle merkille, esimerkiksi ilo -sanana huudettua lapsen tulee juosta iloisesti ilo-merkin luo. Paikkamerkeille voit myös asetella Käpykamun tunnetaitokortit. Vanhempien lasten kanssa tunteita voi olla leikissä enemmän mukana.

Tuokio 4: Käpykamun kiukku

Sisältö: Kiukun tunne ja sen käsittely.

Kesto: 15 minuuttia

Esivalmistelut: Tulosta ja tarvittaessa laminoi sivuilta 25-26 löytyvä Kun Käpykamua kiukutti –tarina. Tarinassa voi hyödyntää Käpykamu-hahmoja ja tunnetaitokortteja.

Sijainti: Missä vain!

Yhdistäkää
tämä tuokio
osaksi
retkeä!

1) Käpykamun aloitusloru

Kerro, että näit Käpykamun juuri äsken täällä. Kutsuaksenne Käpykamun luoksenne, lausukaa yhdessä Käpykamun aloitusloru.

2) Tarina kun Käpykamua kiukutti

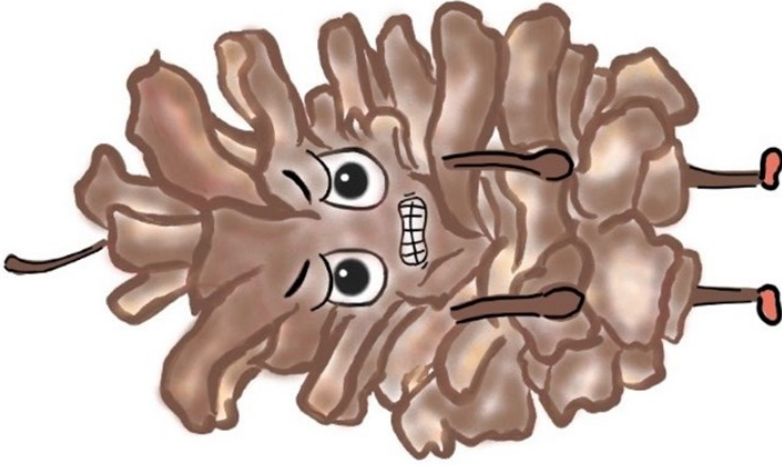
Lue lapsille Kun Käpykamua kiukutti –tarina. Tarinan luettuasi keskustele tarinasta lasten kanssa apukysymyksien avulla: **Mitä tarinassa tapahtui? Mikä oli kihelmöivä tunne Käpykamun sisällä? Käpykamulla kiukku kihelmöi, missä sinulla tuntuu kiukku?** Lapsilta voi kysyä muita tarinaan tai kiukun tunteisiin liittyviä kysymyksiä, kuten: **Milloin sinua on kiukuttanut? Mikä saa sinun kiukkusi pois?**

3) Käpykamun loppuloru

Kerääntykää lasten kanssa piiriin. Kerro, kuinka Käpykamu on väsynyt ja haluaa mennä nukkumaan. Vie itse tai pyydä joku lapsista viemään Käpykamu esimerkiksi puunjuurelle nukkumaan. Lopuksi lausukaa yhdessä Käpykamun loppuloru.

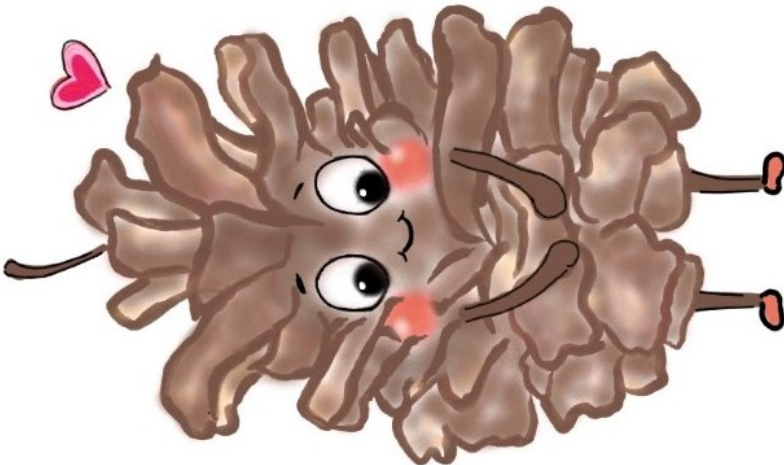
Käpykamun tunnetaitokortit

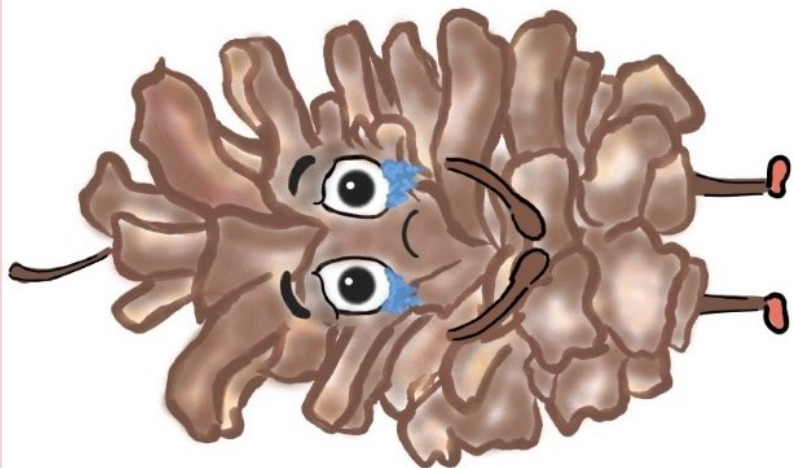

Viha

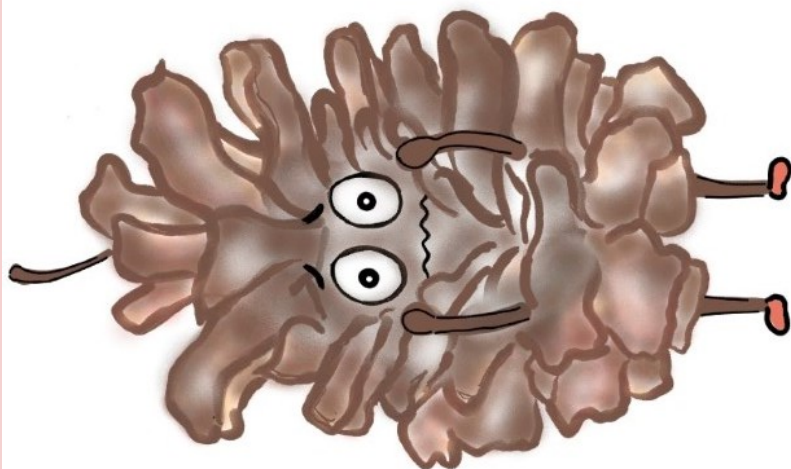
Leikkaa katkoviivoja pitkin

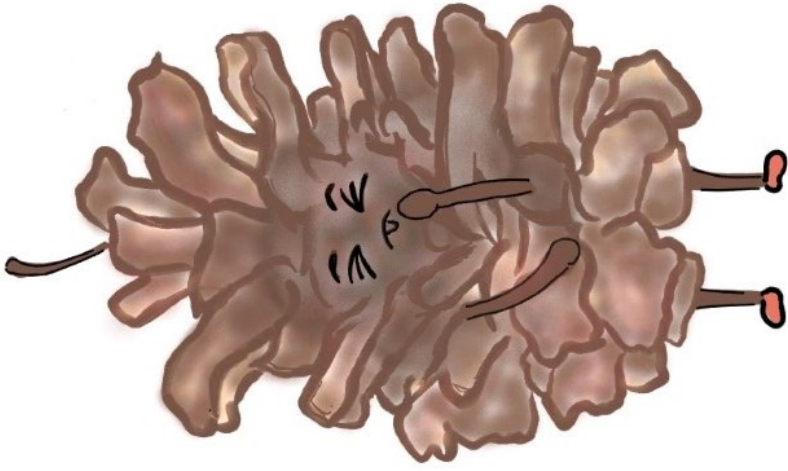
Rakkaus

Suru

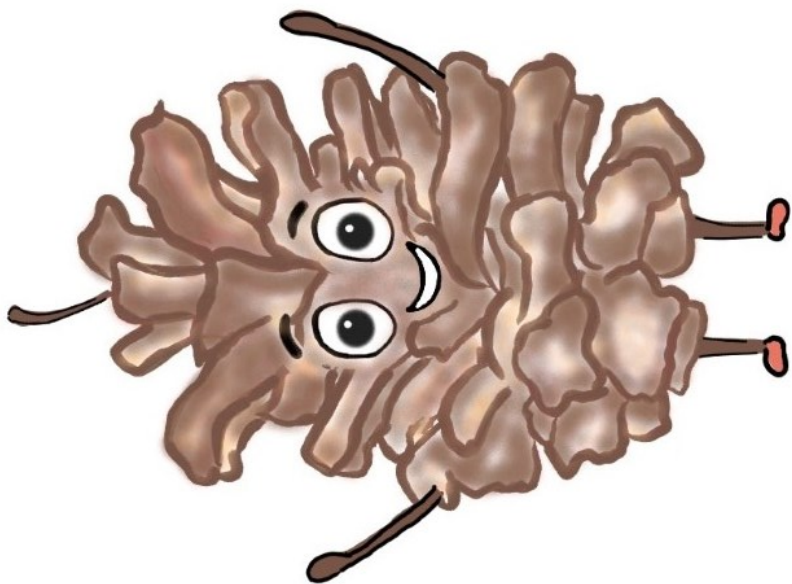
Pelko

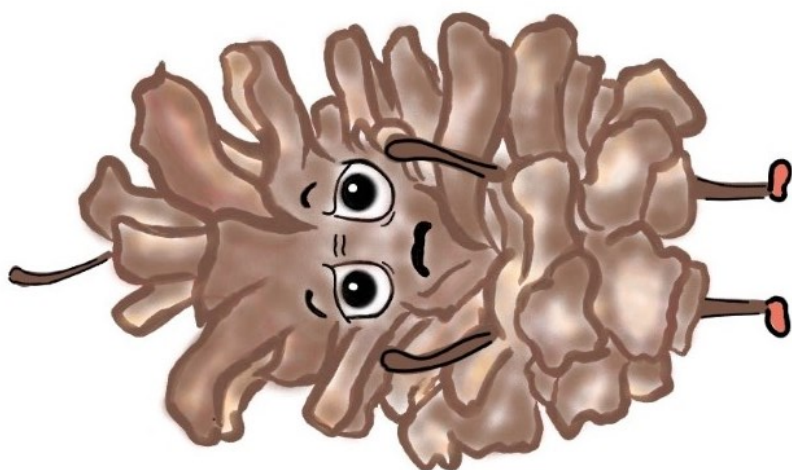
Inho

Hämmennys

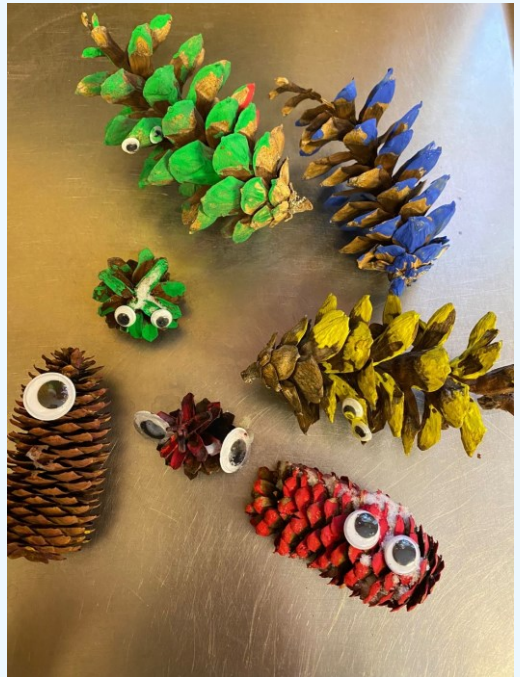

Ilo

Hermostunut

Esimerkkiaskartelut Käpykamusta

Käpykamu-hahmot pöytäteatteriin

Pöytäteatterissa tarvitset kolme eri hahmoa: Käpykamun, kävyn 1 ja kävyn 2. Tulosta Käpykamusta kaksi versiota: iloinen ja surullinen.

KÄPYKAMU

Iloinen

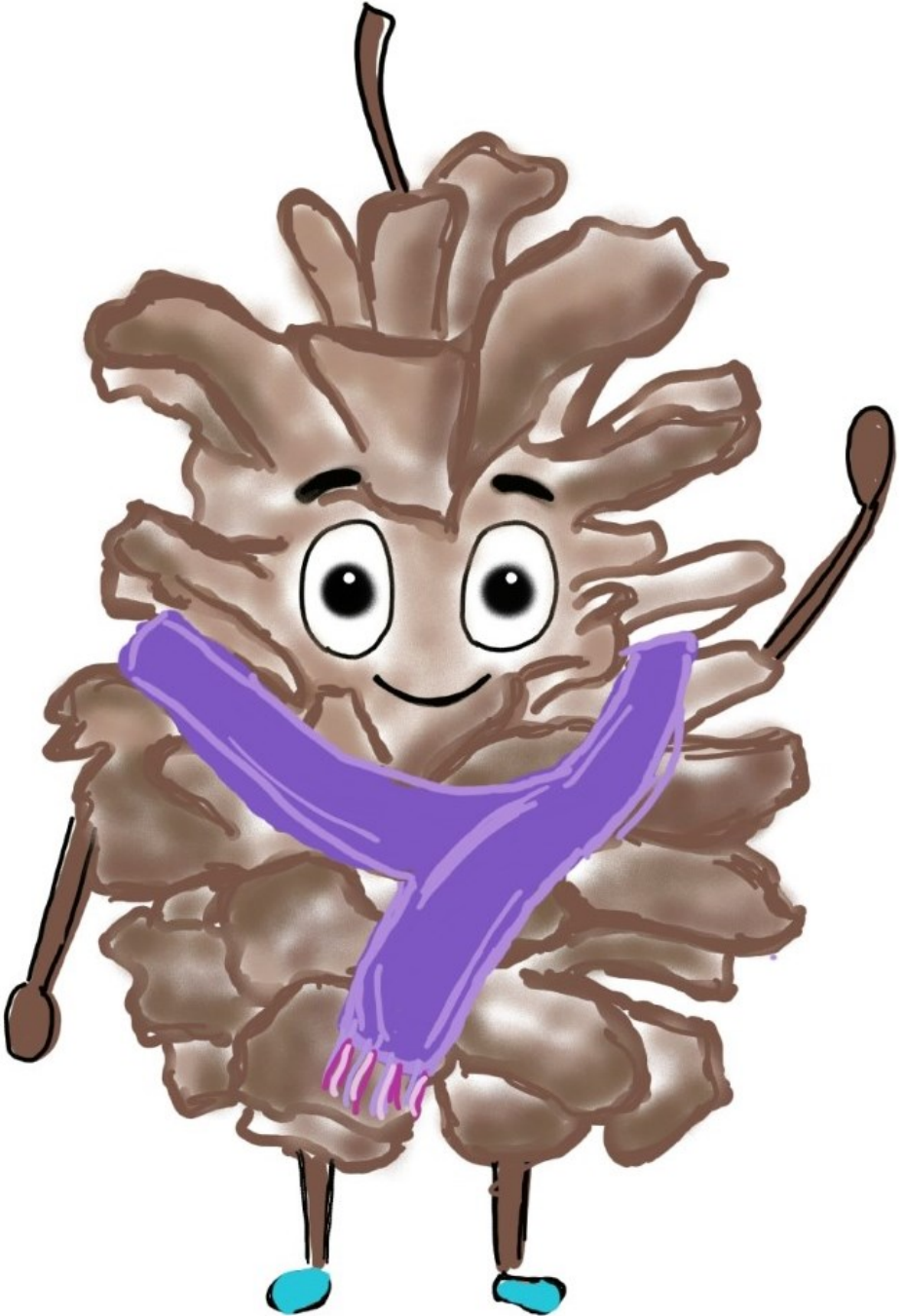

KÄPYKAMU

Surullinen

KÄPY 1

KÄPY 2

TUOKIO 3: Käpykamun ilot ja surut –pöytäteatterin vuorosanat

Kävyt ovat kokoontuneet leikkimään.

Käpy 1: Leikitään käpyperhettä.

Käpy 2: Joo!

Käpykamu: Mä haluan olla isokäpy.

Käpy 1: Ei, kun mä oon isokäpy. Oo sä pikkukäpy tai koira.

Käpykamu tulee surulliseksi.

Käpykamu: -nyyhkyttäen- En halua olla pikkukäpy tai koira.

Miksi en itse saa päättää kuka oon?

Käpy 2: Kyllä kamu saa olla isokäpy. Te voitte molemmat olla.

Käpy 1: Ei käy!! Ei voi olla pelkkiä isokäpyjä. Kuka sitten muka on äiti ja isä? Käpykamu voi olla jompikumpi.

Käpykamu alkaa itkeä ja hetken aikaa kukaan ei puhu mitään.

Käpy 2: Huomaatko, kun kamulla on tosi surullinen mieli.

Käpy 1: -hiljaisella äänellä- Anteeksi käpykamu, kun määräilin. Voidaan leikkiä niin, että kaikki me ollaan isokäpyjä ja meidän pikkukävyt on mummolassa.

Käpykamu alkaa hymyillä.

Käpykamu: Hyvä idea. Mulle tuli tosi iloinen mieli, kun pyysit anteeksi.

Käpy 2: Tuliko sinullekin hyvä mieli, kun pyysit anteeksi?

Käpy 1: Kyllä tuli.

Käpykamu: Mä oon iloinen, kun just te ootte mun kamuja.

TUOKIO 4: Tarina "Kun käpykamua kiukutti"

Eräänä keväisenä aamuna Käpykamu heräsi ja hän tunsi, että tässä päivässä on jotain kummallista. Käpykamu nousi ja petasi sänkynsä. Hän ei kuitenkaan saanut päiväpeittoaan yksin laitettua. Käpykamu tunsi outoa kihelmöintiä sisällään ja jätti sänkynsä petaamatta.

Käpykamu käveli portaat alas keittiöön.

-Hyvää huomenta, Käpykamun äiti toivotti samalla, kun laitto lautasille puuroa.

-Huomenta, Käpykamu vastasi ja otti puurolautasensa.

-Varo puuro on kuu..., äiti ehti sanoa, mutta Käpykamu oli jo laittanut ison lusikallisen suuhunsa.

Outo kihelmöinnin tunne kasvoi Käpykamun sisällä. Hän sylkäisi puuron lautaselleen ja joi lasin kylmää vettä. -Puuro ei maistu enää, Käpykamu sanoi, kiitti ja meni huoneeseensa.

-Käpykamu lähdetään puistoon, äiti huusi alakerrasta.

Käpykamu kiirehti alakertaan pukemaan ulkovaatteita. Hän puki ensin takin ja sitten lippiksen. Käpykamun avatessa kenkiensä nauhoja, menivät ne umpisolmuun. Hän yritti saada nauhoja auki, mutta ei siinä onnistunut. Kihelmöinti Käpykamun sisällä kasvoi. Hän tiesi, ettei pysty pitämään tunnetta enää sisällään.

-Voinko auttaa? äiti kysyi Käpykamulta

-EN HALUA APUA! Käpykamu huusi kiukusta punaisena.

Käpykamu potkaisi kengät pois jaloistaan ja viskasi takin ja lippiksen huoneen nurkkaan. Hän marssi kiukkuisena huoneeseensa. Äiti jäi hämmentyneenä eteiseen.

Hetken päästä äiti meni koputtamaan käpykamun huoneen ovea.

-Kamu, saanko tulla sisään? äiti kysyi varovasti oven raosta.

-Joo, Käpykamu mumisi hiljaa.

Äiti avasi Käpykamun huoneen oven ja istui tämän viereen sängylle. Hän silitti Käpykamun selkää. -Miltä sinusta tuntuu nyt, Käpykamu? äiti kysyi.

-Olen vähän rauhoittunut. Sisälläni oli äsken hyvin voimakas tunne ja teki mieli vain huutaa, Käpykamu selitti.

-Huomasin, että olit kiukkuinen. Kiukku on normaali tunne ja kaikkia meitä joskus kiukuttaa. Silloin on hyvä osata rauhoittua, jotta voi kertoa mikä asia oikein kiukuttaa. Kiukku voi rauhoittua ja laantua, jos toinen lohduttaa, äiti selitti Käpykamulle.

-Anteeksi, että huusin, Käpykamu sanoi varovasti äidille.

Kamun sisällä ollut kiukun tunne oli laantunut kokonaan ja nyt oma käytös harmitti Käpykamua. Hän ei halunnut, että äidillä olisi paha mieli Käpykamun kiukkuisesta käytöksestä.

-Saat anteeksi, äiti sanoi ja halasi Käpykamua.

Diak